

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.08.087>

УДК 502.13:332.142.4

JEL: Q56, C83, R11

В.К. СИМОНЕНКО, д-р екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України,
член Бюро відділення економіки НАН України
вул. Володимирська, 54, 01024, Київ, Україна
e-mail: taratuta1959olga@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8274-8343>

НА ШЛЯХУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ

**Рецензія на монографію: Черчик Л.М., Хумарова Н.І.
Управління зеленою інфраструктурою урбоєкосистем:
теорія, методологія, практика та перспективи розвитку.**

НАН України, ДУ «Ін-т ринку і екон.-екол. дослідж. НАН України».
Одеса, ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2024. 328 с.

Оцінено внесок рецензованої монографії у розвиток зеленої інфраструктури, зокрема, щодо сучасних проблем управління нею в міських екосистемах з урахуванням її зростаючого значення в міському плануванні. Підкреслено сильні сторони рецензованого наукового доробку, зокрема, у плані обґрунтування теоретико-методологічних основ управління зеленою інфраструктурою з використанням системного і структурного аналізу, запропонованих нормативних, архітектурних та інноваційних інструментів для забезпечення стійкості міських екосистем. Указано на певні недосконалості монографії і окреслено напрями можливих подальших наукових досліджень на дану тематику.

Ключові слова: *повоєнне відновлення; управління зеленою інфраструктурою; екосистемний підхід; природні активи; міське господарство, урбоєкосистема; адаптація до кліматичних змін; методологічні підходи до обліку зеленої інфраструктури; сталий розвиток.*

Ц и т у в а н н я: Симоненко, В. (2025). На шляху реалізації Європейського зеленого курсу. Рецензія на монографію: Черчик Л.М., Хумарова Н.І. Управління зеленою інфраструктурою урбоєкосистем: теорія, методологія, практика та перспективи розвитку. *Економіка України*. 68. 08(765). 87-92. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.08.087>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2025. Рецензія опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Одним з важливих питань виконання зобов'язань України на шляху до євроінтеграції є забезпечення сталого розвитку суспільства шляхом, зокрема, застосування в системі державного управління екосистемного підходу і посилення позицій зеленого відновлення України^{1,2}. Для досягнення цієї мети застосовують спеціальні інструменти, які дозволяють одержати позитивні результати в певній сфері розвитку суспільства: економічній, екологічній або соціальній. Проте нині актуальним є залучення нових інструментів реалізації принципів сталого розвитку, впровадження яких дасть змогу досягти поліпшення в усіх зазначених сферах одночасно, що забезпечить необхідну для розвитку суспільства триєдність — екологічність, благополуччя і безпеку. Прикладом цього є зелена інфраструктура, розвиток якої має багато економічних, соціальних і екологічних переваг, що позитивно впливають на якість життя людини, розвиток бізнесу і збереження природи. За останнє десятиріччя її практичне впровадження дозволило зробити значний крок уперед у питаннях реалізації концепції сталого розвитку міст і збереження порушених екосистем. Підтвердженням цього став позитивний досвід застосування зеленої інфраструктури в містах Німеччини, Франції, США, Канади та інших країн світу.

Управління в системі міського будівництва і господарства має супроводжуватися заходами екологічного й соціального спрямування, що є важливим для забезпечення сприятливого життєвого середовища для містян як нині, так і в майбутньому. Досягненню поставленої мети сприятиме екологоорієнтована структурна перебудова взаємодії і пріоритетів фінансування з міського бюджету, а саме: інвестування в екологічно безпечні технології, фінансування превентивних заходів з охорони довкілля для недопущення його подальшої деградації, структурних змін у системі природо- і ресурсокористування міста, прогнозування зміни якості міського середовища внаслідок зміни соціального, виробничого, інфраструктурного навантаження.

У цьому контексті науковий і прикладний інтерес становить рецензована монографія (Черчик, Хумарова, 2024), у якій узагальнено міжнародний і національний досвід, накопичений у сфері управління зеленою інфраструктурою, розкрито авторське бачення розв'язання актуальних питань сталого розвитку і впровадження екосистемного підходу в міському господарстві. Автори вперше визначили й обґрунтували тезу, що об'єкти зеленої інфраструктури мають розглядатись як природні активи міського господарства з

¹ Європейський зелений курс: вплив на політику та законодавство України у сферах енергетики, клімату та довкілля. Аналітична записка, вересень 2024. URL: https://dixigroup.org/pdf/?pdf=https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2024/11/analychnazapyska_yezk_veresen_2024.pdf

² Проект Стратегії державної політики у сфері управління екосистемними послугами на період до 2030 року. *Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України*. 2025. 12 лют. URL: <https://mepr.gov.ua/povidomlennya-pro-porylyudnennya-proyektu-rozporjadzhennya-kabinetu-ministriv-ukrayiny-pro-shvalennya-strategiyi-formuvannya-ta-realizatsiyi-derzhavnoyi-polityky-u-sferi-upravlinnya-ekosystemnymu-posl/>

усіма передумовами і наслідками, що безпосередньо мають відобразитися в загальній системі управління нею. Вони довели, що сучасні акценти в управлінні міським господарством концентруються на вирішенні проблем озеленення міст для естетичності й забезпечення рекреаційних потреб, тоді як, на думку авторів, значення природоресурсної складової є відчутно ширшим, оскільки зелені зони виконують водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та інші функції. У такому поєднанні функцій криється конфлікт екологічних, забудовницьких і економічних інтересів, тому вирішувати його необхідно на основі критеріїв, які дозволяють визначити пріоритети у формуванні міського середовища.

Розв'язання проблеми впровадження екосистемного підходу і забезпечення сталого розвитку урбанізованих територій з позиції управління зеленою інфраструктурою, яке покладено в основу монографії, на мою думку, є актуальним напрямом досліджень у теоретичному, методологічному й практичному плані, а також з урахуванням світових тенденцій сталого розвитку міст.

У дослідженні доведено зростаюче значення зеленої інфраструктури в контексті посилення урбанізації і, відповідно, екологічних проблем міських територій. Підкреслено необхідність інтеграції зеленої інфраструктури в міські екосистеми для підвищення якості навколишнього середовища, соціального добробуту й економічної ефективності. Вдале поєднання використаних наукових підходів і методів дослідження забезпечило отримання вагомих результатів як теоретико-методологічного, так і прикладного характеру. Авторами запропоновано трактування об'єктів зеленої інфраструктури як природних, напівприродних і штучних (створених людиною) елементів, що інтегруються в міський простір і забезпечують виконання екосистемних послуг шляхом гармонійного поєднання водних і зелених компонентів, спрямованих на підтримку сталого розвитку, збереження біорізноманіття, адаптацію до кліматичних змін і підвищення якості життя населення міст; обґрунтовано необхідність ставлення до об'єктів зеленої інфраструктури як до природних активів міського господарства, що обумовлюється їх особливостями і характеристиками. Змістове наповнення об'єктів зеленої інфраструктури дістало відображення в їх розширеній класифікації у контексті надання екосистемних послуг, що свідчить про багатоаспектність формування і поліфункціональність їх використання.

Детально обґрунтовано теоретико-методологічні положення щодо управління зеленою інфраструктурою урбоекосистем на основі інституційного і процесного підходів. Розглянуто організаційно-економічні, правові, екологічні й технічні заходи, спрямовані на планування, розвиток, функціонування і моніторинг природних і напівприродних елементів міського середовища з метою забезпечення сталого розвитку, адаптації до кліматичних змін, збереження екосистемних послуг і підвищення якості життя населення. Системно і чітко автори підійшли до формування стратегічних напрямів розвитку зеленої інфраструктури урбоекосистем, включивши такі пріоритети, як формування інституційного середовища функціонування й розвитку зеленої інфра-

структури, методичні підходи до оцінки, обліку і моніторингу зеленої інфраструктури, упровадження екологічних технологій у міському плануванні й будівництві, просвітницька діяльність, навчання, освіта для зеленої інфраструктури, підтримка ініціатив місцевої спільноти і громадських організацій, спрямованих на створення і розвиток зеленої інфраструктури.

Практичну цінність і наукову новизну також мають такі результати методологічного плану:

- підходи до формування системи моніторингу зеленої інфраструктури як превентивного інструменту в системі управління нею, покликаного забезпечити сталий розвиток міста на основі використання сучасних технологій, техніко-технологічного забезпечення та інтеграції чинних підходів, критеріїв і методів екологічного моніторингу для постійного збирання, аналізу й оцінки даних про стан і розвиток зеленої інфраструктури в міському середовищі, відстеження змін у якості, функціональності, доступності об'єктів зеленої інфраструктури, що сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень і плануванню заходів для їх збереження й розвитку;

- методологічні підходи до оцінювання зеленої інфраструктури, які ґрунтуються на розумінні зростаючої ролі екологічного чинника для сталого розвитку міст і необхідності розробки оціночних показників, які відображають соціо-еколого-економічну цінність зеленої інфраструктури з використанням методу оцінки загальної економічної вартості й вартості екосистемних послуг;

- методологічні підходи до обліку зеленої інфраструктури, які передбачають упровадження кількісно-якісного обліку її об'єктів з метою їх відображення в переліках інвентаризації, реєстрах і паспортах, а також вартісних показників (балансової вартості, вартості відновлення, вартості поліпшення, приросту вартості, амортизації, вартості екосистемних послуг) у балансах усіх балансоутримувачів об'єктів зеленої інфраструктури незалежно від виду діяльності й форми власності, що дозволяє посилити контроль за виконанням їх обов'язків і раціонально використовувати муніципальні кошти на утримання цих об'єктів.

Крім суто наукової новизни монографії, елементи якої притаманні всім розділам книги, хотілося б привернути увагу до її практичної значущості, яка полягає в запропонованих пропорціях і прикладних розробках щодо формування інституціонального забезпечення розвитку систем управління зеленою інфраструктурою у великих і малих містах України. Проте, на мою думку, дослідження значно краще сприймалося б завдяки прикладам застосування конкретних проектів зеленої інфраструктури в Україні й за кордоном з детальнішим описом, ілюстраціями, оцінками екологічних, економічних і соціальних ефектів. Водночас увагу варто було б акцентувати на тому, які проблеми вирішуються завдяки впровадженню природоорієнтованих технологій розвитку зеленої інфраструктури в конкретних містах, зокрема, висвітлити особливості застосування таких проектів у приморських регіонах. До того ж, обґрунтовуючи структуру управління зеленою інфраструк-

турою, авторам потрібно було б навести дієву систему взаємодії та координації між різними відомствами і департаментами, висвітлити особливості застосування традиційних і спеціальних інструментів і методів. Сподіваюсь, це буде перспективний напрям подальших наукових досліджень.

Поряд із зазначеним, хочу наголосити, що видання містить вичерпний список літератури, демонструючи ретельний огляд відповідних наукових доробків з даної теми. Для підтвердження своїх аргументів і пропозицій автор спирається на широкий спектр джерел, включаючи міжнародні звіти, академічні статті й тематичні дослідження.

Підсумовуючи сказане, вважаю, що викладений у монографії науковий доробок авторів щодо управління зеленою інфраструктурою є актуальним напрямом досліджень у теоретичному, методологічному й практичному плані. Праця має високий рівень новизни, обґрунтованості, практичну значимість, тому буде цікавою як науковцям, так і практикам із сфери міського будівництва і господарства.

Монографія підготовлена за матеріалами наукових досліджень державної бюджетної теми «Управління природними активами на засадах блакитного зростання» (№ державної реєстрації 0122U000738) ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Черчик, Л., Хумарова, Н. (2024). Управління зеленою інфраструктурою урбоєкосистем: теорія, методологія, практика та перспективи розвитку. НАН України; ДУ «Ін-т ринку і екон.-екол. дослідж. НАН України». Одеса, ДУ «ІРЕЕД НАНУ». 328 с. URL: <https://impeer.org.ua/%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%8E-%D1%96%D0%BD%D1%84%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BE%D1%8E/>

Надійшла 25.06.2025

Підписана до друку 09.07.2025

REFERENCES

Cherchyk, L., Khumarova, N. (2024). Urbo-ecosystem's green infrastructure management: theory, methodology, practice and prospects of development. NAS of Ukraine; SO "Institute of Market and Economic & Ecological Researches of the NAS of Ukraine". Odessa, SO "IMEER of NAS of Ukraine". 328 p. URL: <https://impeer.org.ua/%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%8E-%D1%96%D0%BD%D1%84%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BE%D1%8E/> [in Ukrainian].

Received on June 25, 2025

Signed for printing on July 9, 2025

Valentyn Symonenko, Dr. Sci. (Econ.),
Prof., Corresponding Member of the NAS of Ukraine
Member of Bureau of the Department of Economics of the NAS of Ukraine
54, Volodymyrska St., Kyiv, 01024, Ukraine

ON THE WAY TO IMPLEMENTING
THE EUROPEAN GREEN DEAL

Review of the monograph: *Cherchyk L., Khumarova N.* Urbo-ecosystem's green infrastructure management: theory, methodology, practice and prospects of development. NAS of Ukraine, SO "Institute of Market and Economic & Ecological Researches of the NAS of Ukraine". Odesa, SO "IMEER of NAS of Ukraine", 2024. 328 p.

The reviewed monograph summarizes the international and national experience accumulated in the field of green infrastructure management, reveals the authors' vision of sustainable development and the ecosystem approach implementation as current issues in urban economy. It is determined and substantiated that green infrastructure facilities should be approached as natural assets of urban economy with an outline of all the specifics and implications that should be directly reflected in the general system of its management. It is proven that modern accents in urban facilities management are concentrated on solving the problems of urban greening for aesthetics and meeting recreational needs, while, in the authors' opinion, the significance of the natural resource component is much broader, since green spaces perform water protection related, protective, sanitary and hygienic, wellness and other ecosystem functions.

Based on the fact that the current ecological situation is a limiting factor for the development of both individual territories and society as a whole, the monograph substantiates the feasibility and necessity of the territorial management institutions reforming, introducing environmental imperatives into its structure, reorienting thinking, as well as decision-making system management in accordance with the principles of eco-efficiency and eco-justice.

Keywords: *post-war recovery; green infrastructure management; ecosystem approach; natural assets; urban economy; urban ecosystem; climate change adaptation; methodological approaches to accounting for green infrastructure; sustainable development.*